

Gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit (erfgoed) Oirschot

bouwadres	advies	Erfgoed
Koestraat 37, Oirschot	Aanhouden/Gespreksnotitie	RM en RBDG
betreft	kenmerk	datum
Klooster Nazareth, verbouw en uitbreiding	08235xxxx	20-11-2024
Gemandateerde/ adviseur	status plan	behandeling
Aerde Borgert architecten	Conceptverzoek	2

Geacht College van burgemeester en wethouders,

Naar aanleiding van uw adviesverzoek bericht de commissie u als volgt:

In de ingelaste vergadering van de commissie op woensdagmiddag 20 november 2024 zijn de plannen voor zowel de verbouw en uitbreiding van het Klooster Nazareth als de nieuwbouw voor het naastgelegen paviljoen gepresenteerd en besproken. In de vergadering was een groot aantal deelnemers en toehoorders aanwezig. Naast de commissie en haar lokale adviseurs waren meerdere vertegenwoordigers van de gemeente (erfgoed- en r.o.-medewerkers en projectleider), opdrachtgevers en hun adviseurs en ook hun architecten aanwezig. In een uitgebreide sessie werd eerst door Ruud van Aerde (architect) de verbouw en uitbreiding van het klooster besproken, daarna lichtte Hans Goverde (architect) het ontwerp van het paviljoen toe. Na beide presentaties werd een open en collegiale discussie gevoerd waarin alle deelnemers mogelijkheid hebben gekregen hun bijdragen te delen.

De reactie van de commissie geven geen woordelijke weergave van de gesprekken, maar zijn eerder informele adviezen op de voorgelegde ontwerpen.

Wel mag duidelijk zijn dat de commissie ondanks vragen en opmerkingen waardering uitspreekt voor de zorgvuldige wijze waarmee de ontwerpen tot stand zijn gekomen en deze ingepast worden.

Omwillen van de leesbaarheid, als ook het feit dat er sprake is van twee verschillende opdrachten met verschillende opdrachtgevers/gebruikers, zijn voor beide plannen separate adviezen opgesteld.

PLANCONTEXT

Het ontwerp voor de verbouw en uitbreiding van Klooster Nazareth aan Koestraat in Oirschot is al eerder informeel besproken. Het plan is heroverwogen en een aangepast plan is voor informeel overleg voorgelegd. Het nu voorliggende plandeel betreft de omsloten kloostertuin en met name de te verbouwen oude vleugel met ondermeer de sportzaal, de nieuwbouw uit 1995 en de nieuwe bebouwing bouwdelen, respectievelijk bouwdelen F, G en H. Er wordt, ook gezien de aangeleverde presentatie (Herontwikkeling Klooster Nazareth), slechts zijdelings ingegaan op de aanpassingen aan de Rijksmonumentale delen van de bebouwing op dit complex. De nadruk van dit advies ligt op de stedenbouwkundige en ruimtelijke context. Dit uiteraard in relatie tot de monumentale waarden en cultuurhistorische betekenis van het complex.

REACTIE/BEVINDINGEN

Het plan kent verschillende onderdelen: onder meer de oudbouw en bouwdelen F, G, H en J.

De aanpassingen aan het Rijksmonumentale (oude) gedeelte worden kort benoemd, maar zijn niet nadrukkelijk in de presentatie verwerkt.

Vanuit de gemeente en dit wordt door de commissie onderschreven wordt nadrukkelijk gevraagd de historische aanduidingen in de gevels van het klooster der Zusters Franciscanessen van Oirschot in brons en gebakken aardewerk (zie ook het bouwhistorisch rapport van BAAC) in de toekomst zorgvuldig te behouden.

De commissie is in elk geval verheugd dat eerdere (ingrijpende) aanpassingen in het dakvlak van de zichtzijden achterwege worden gelaten. Tevens is duidelijk geworden dat de zichtgevels van de oudbouw ongewijzigd intact blijven. De schetsen van de balkons in de oudbouw zijn eveneens veelbelovend.

Vormgeving technisch is wat meer terughoudendheid betracht. Dit komt het plan in ogen van de commissie ten goede.

Al eerder is gesteld dat de nieuwbouw van gebouw H mogelijk aanleiding is om gebouw G wat rigoureuzer aan te pakken. Hierbij werd ook nadrukkelijk de zolderetage genoemd. Aanpassingen aan het jaren 90-blok (gebouw G) blijven in deze fase nog grotendeels achterwege. De uitstraling van het jaren 90 blok wijzigt niet wezenlijk. De nieuwbouw (blok H) wordt op de begane grond ter plaatse van de kopgevel gekoppeld. Beide bouwvolumes houden hierin hun eigen uitstraling. Zeker door de aangepaste aansluiting van de nieuwbouw op het jaren 90-blok is het logisch om bij een komende onderhoud-/renovatie ronde voor (de kop van) het blok een meer passende vormgeving te zoeken. De uitstraling van het 90-blok is immers niet dusdanig sprekend dat dit bouwdeel in de huidige vorm onmisbaar is voor de monumentale waarden en kwaliteiten van het complex en de omgeving.

De nieuwbouw (bouwdeel H) is in het aangepaste ontwerp wezenlijk gewijzigd en in ogen van de commissie sterk verbeterd. Het planconcept komt beter tot zijn recht en de invulling doet ook meer recht aan de locatie en de monumentale waarden van het complex. De nieuwbouw toont zich als een logische ruimtelijke doorontwikkeling, terwijl de uitstraling wezenlijk anders is. Er wordt op een slimme manier gespeeld met hoog-laag, open-dicht, overkluisd en open. Interessant is de ruimtelijke ervaring zowel vanuit het kloosterhof (let op de diagonale zichtlijn die bestaat) en de zichtlijn door/over de zogenaamde doorlooptuin en galerij aan de oostzijde tussen gebouw en begraafplaats. Wellicht dat er nog (marginaal) iets verschoven moet worden om de bouwwerken goed te laten 'landen' en geen sta-in-de-weg te zijn voor deze zichtassen.

De eerste aanzetten voor de gevels waarbij deze eigenstandig hun kwaliteiten heeft (er is geen sprake van spiegeling/kopiëren van gevels) is als basisuitgangspunt waardevol. Het versterkt de eigenstandige tussenpositie van het blok.

In de planvorming steekt het fysieke landschapsplan nu wat bleekjes af. Hiervoor wordt nadrukkelijke aandacht gevraagd. Meer informatie, zoals een inventarisatie en een cultuurhistorische waardestelling van de klooster tuin(en) en het groen, wordt opgevraagd. Samenhang met het landschapsplan behorende bij het paviljoen en dat behorende bij het kloostercomplex acht de commissie vanzelfsprekend. Een integrale aanpak landschap en architectuur is noodzakelijk. Bij de formele aanvraag zal de commissie hierover dan ook advies uitbrengen.

Resumerend: Het verbouwing en uitbreiding van het Kloostercomplex omvat meerdere deelprojecten die onderling niet los van elkaar gezien kunnen worden. Evenmin kan het totaalontwerp niet los gezien worden van de omgeving. Het landschapsontwerp en het ontwerp gaan hand in hand. Bij het nu voorliggende plan is de landschappelijke inrichting nog onderbelicht. Hier wordt nadere ontwerpstudie gevraagd.

Met het aangepaste concept zijn op overtuigende wijze de eerdere twijfels weggenomen.

TUSSENTIJDDE CONCLUSIE

Bij de commissie is voldoende overtuiging dat met de uitgangspunten en het getoonde ontwerp voldoende aanknopingspunten zijn om met de bovenstaande vragen en opmerkingen tot een passend ontwerp te komen dat een waardevolle toevoeging aan het dorp en de plek en de cultuurhistorische en monumentale waarden van het complex versterkt. Zij ziet de nadere uitwerking dan ook met vertrouwen en belangstelling tegemoet.

Namens de adviescommissie,
Ir. A.M. (Anthonie) Dieleman

Gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit (erfgoed) Oirschot

bouwadres	advies	Erfgoed
Koestraat ong. (achter 37-39), Oirschot	Aanhouden/Gespreksnotitie	Nabij RM in RBDG
betreft	kenmerk	datum
Klooster Nazareth, bouw paviljoen	08235xxxx	20-11-2024
Gemandateerde/ adviseur	status plan	behandeling
Kraaijvanger	Conceptverzoek	1

Geacht College van burgemeester en wethouders,

Naar aanleiding van uw adviesverzoek bericht de commissie u als volgt:

In de ingelaste vergadering van de commissie op woensdagmiddag 20 november 2024 zijn de plannen voor zowel de verbouw en uitbreiding van het Klooster Nazareth als de nieuwbouw voor het naastgelegen paviljoen gepresenteerd en besproken. In de vergadering was een groot aantal deelnemers en toehoorders aanwezig. Naast de commissie en haar lokale adviseurs waren meerdere vertegenwoordigers van de gemeente (erfgoed- en r.o.-medewerkers en projectleider), opdrachtgevers en hun adviseurs en ook hun architecten aanwezig. In een uitgebreide sessie werd eerst door Ruud van Aerde (architect) de verbouw en uitbreiding van het klooster besproken, daarna lichtte Hans Goverde (architect) het ontwerp van het paviljoen toe. Na beide presentaties werd een open en collegiale discussie gevoerd waarin alle deelnemers mogelijkheid hebben gekregen hun bijdragen te delen.

De reactie van de commissie geven geen woordelijke weergave van de gesprekken, maar zijn eerder informele adviezen op de voorgelegde ontwerpen.

Wel mag duidelijk zijn dat de commissie ondanks vragen en opmerkingen waardering uitspreekt voor de zorgvuldige wijze waarmee de ontwerpen tot stand zijn gekomen en deze ingepast worden.

Omwille van de leesbaarheid, als ook het feit dat er sprake is van twee verschillende opdrachten met verschillende opdrachtgevers/gebruikers, zijn voor beide plannen separate adviezen opgesteld.

PLANCONTEXT

In de tuin van het Klooster Nazareth (Koestraat 37) zijn vergevorderde plannen voor de nieuwbouw van een paviljoen/museum. Het paviljoen is gedacht in de tuin ruim achter de bestaande en schuin achter de voorgestane kloosteruitbreiding net terzijde en deels in de nieuwe as/toegangsweg die wordt aangelegd tussen Koestraat 39 en 41. Het bouwvolume is alzijdig en heeft een grondvorm met gebogen wanden en drie 'poten' die samenkomen bij een cilindrisch bouwvolume dat boven het dak uitsteekt. Het bouwvolume is eenlaags platagedekt met een groene daktuin. De gevels zijn volledig transparant. Het interieur wordt gevormd door de kolommen en vier autonome, vrij geplaatste veelal houten bouwvolumes. Het paviljoen moet opgaan in het groen.

REACTIE/BEVINDINGEN

De commissie spreekt haar waardering uit voor de architectuur van het pand. Het paviljoen steekt scherp af bij het kloostercomplex waardoor het autonoom wordt tevens oogt bijna etherisch waardoor het op zal gaan in het groen. Het detoneert volstrekt niet. De ligging van het paviljoen iets ter zijde, maar duidelijk zichtbaar en (mogelijk) als een stapsteen in de doorgang naar Boterwijk is logisch. Hierbij wordt wel aangetekend dat het hart van het gebouw (de cilinder) exact in twee belangrijke zichtassen ligt. Ten eerste is dit de as tussen beide kapelletjes (respectievelijk ten westen en ten oosten) en ten tweede de diagonale as over het (nieuwe) kloosterhof. Beide kunnen aanleiding zijn de exacte situering nog eens kritisch te beschouwen.

Minder enthousiast is de commissie over de toegangsweg die door vormgeving en ook aansluiting op het gebouw zich wel erg sterk als oprijlaan toont. Ook zijn vragen bij de mate van verharding (onder meer terras) rondom het paviljoen. De integratie van toegangsweg en de (paden)-structuren in de parkachtige tuin en naar het achterliggende Boterwijk is op zijn zachtst gezegd hybride.

Vragen zijn er ook gesteld bij het parkeren. Hoe wordt dit opgelost? Al bij de eerdere bespreking is gesteld dat het niet aantasten van het aanzicht vanaf de Koestraat erg belangrijk is. Alleen als kwaliteit kan worden toegevoegd staat de commissie open voor gesprek. Toevoegen van parkeerplaatsen aan de Koestraat behoort hier nadrukkelijk niet toe.

Kortom: In de planvorming steekt het fysieke landschapsplan nu wat bleekjes af. Hiervoor wordt nadrukkelijke aandacht gevraagd. Meer informatie, zoals een inventarisatie en een cultuurhistorische waardestelling van de klooster tuin(en) en het groen, wordt opgevraagd. Samenhang met het landschapsplan behorende bij het paviljoen en dat behorende bij het kloostercomplex wordt bepleit. Bij de formele aanvraag zal de commissie hierover ook advies uitbrengen.

Bij een zo'n alzijdig gebouw roept de aanwezigheid van slechts één entree vragen op. Een extra deur aan de 'achterzijde' (westgevel) lijkt wenselijk.

Aandacht wordt gevraagd bij de fysieke detaillering. Deze dient goed aan te sluiten op het concept en niet toevallig te zijn. Een mooi voorbeeld dat in de bespreking werd benoemd is de keuze voor de dakrand: scherp of juist licht bollend). Gezien het concept zal veel maatwerk worden.

Vanuit museaal belang wordt de zorg uitgesproken dat de open en lichte opzet van het paviljoen mogelijk het monumentale deel van de collectie kan verbleken, desintegreren en dergelijke onder invloed van daglicht, vocht, warmte en koude.

Resumerend: Het paviljoen kan niet los gezien worden van de omgeving. Het landschapsonwerp en het gebouw ontwerp gaan hand in hand. Bij het nu voorliggende plan zijn er bedenkingen bij de ruimtelijke inpassing en met name de landschappelijke inrichting. Hier wordt nadere ontwerpstudie gevraagd.

Bij de commissie is voldoende overtuiging dat met de uitgangspunten en het getoonde ontwerp voldoende aanknopingspunten zijn om met de bovenstaande vragen en opmerkingen tot een prachtig ontwerp te komen dat een waardevolle toevoeging aan het dorp en de plek. Zij ziet de nadere uitwerking dan ook met vertrouwen en belangstelling tegemoet.

Namens de adviescommissie,
Ir. A.M. (Anthonie) Dieleman